

TELELITERATURA

RESUM

La televisió és l'ase de tots els cops i encara ens quedarem més descansats si anatemitzem conceptes com "cultura de masses" o "productes de consum". La literatura –l'art en general– viu en una tensió contradictòria, perquè, d'una banda, aspira a arribar a un nombre molt gran de persones i, d'una altra, tendeix a marcar un territori exigü de sublimitat on només caben uns pocs ungits..

ABSTRACT

Television pays the consequences and we will all have a rest if we rail concepts such as "mass culture" or "consumer products". Literature – arts in general – undergoes a contradictory strain because it hopes to reach a very large number of people on the one hand and, on the other, it tends to mark a territory that is exiguous from being sublime where there is only room for a few anointed.

El fet d'afirmar que la televisió i l'escola tenen la culpa de tot facilita molt les coses, sobretot quan s'ha d'analitzar el paper de la televisió en referència als àmbits culturals. Així doncs, ens quedarem la mar de tranquils si deixem ben establert des del principi que, com a mitjà intrínsecament pervers, la televisió és l'ase de tots els cops.

I encara ens quedarem més descansats si anatemitzem conceptes com *cultura de masses* o *productes de consum*. La literatura –l'art en general– viu en una tensió contradictòria, perquè, d'una banda, aspira a arribar a un nombre molt gran de persones i, d'una altra, tendeix a marcar un territori exigü de sublimitat on només caben un pocs ungits. La cultura catalana assumeix els dos extrems amb una conducta esquizofrènica que tan aviat aspira a abraçar un màxim de destinataris en nom de la normalització com advoca per abstreure's en torres de voris ultraminoritàries. A vegades sembla que les masses s'equivoquen sempre i que contaminen tot allò que toquen. La culpa és seva, de les masses, per no fer cas dels cànons que estableixen els mandarins culturals. Naturalment, en el cas de la literatura, el cànon coincideix al cent per cent amb els gustos de cada mandari.

En termes generals, la novel·la és avui el gènere literari de més consum. Tot i així, és difícil viure de les novel·les, tant en català com en qualsevol altra llengua. L'escriptor professional dels nostres dies es guanya la vida amb activitats paral·leles als mitjans: articles de premsa, col·laboracions en programes de ràdio i televisió o bé guions. També amb traduccions, però aquesta feina queda lluny del tema que ens ocupa.

Com a guionista, l'escriptor es dilueix en un equip artístic i tècnic, de manera que les obres sempre són creacions col·lectives. La gent reté més el nom dels actors i actrius que no el dels guionistes, perdut en la selva dels crèdits. Però, malgrat això, el guionista té l'oportunitat de fer-se sen-

Ramon Solsona.

tir amb intensitat, perquè les seves creacions poden arribar a unes audiències que, en el cas de TV3, poden anar fàcilment de quatre-centes mil persones en amunt, fins i tot passar del milió. Són xifres molt superiors a les possibles vendes de la novel·la de més èxit que mai s'hagi pogut publicar en català.

Ara, com a creador d'una obra estrictament personal, l'autor literari no troba gaires esclertes a les graelles de les programacions televisives. Una esclerta, en el sentit literal, és la que vaig plantejar amb *Més paraules*, un espai de poc més d'un minut que TV3 va emetre durant l'hivern 2003-2004. Pretenia acostar la gent als autors catalans sense cap restricció, autors de tots els gèneres, joves i consagrats, de totes les varietats del català... Em vaig cansar de respondre aquesta pregunta: hi ha prou autors perquè en surti un cada dia? La resposta és que jo em veig amb cor de fer-ho durant dos anys sense repetir-ne cap, però la gent només té al pensament uns pocs noms, un grup reduït d'autors que de tant en tant surten per la tele.

L'escriptor viu avui dins d'aquest cercle, no sé si virtuós o infernal: els mitjans —tots, amb la premsa i la ràdio al capdavant— es nodreixen dels escriptors que tenen notorietat, i la notorietat s'adquireix, bàsicament, sortint als mitjans. Si tens notorietat, ho tens més fàcil per vendre. Si vens, ho tens més fàcil per adquirir notorietat. Per això vaig tenir problemes quan vaig insistir que tot els convidats al *Més paraules* havien de cobrar. Se'ls demanava una glossa d'una paraula o

expressió que requeria un temps d'elaboració per escriure-la i un temps per gravar-la, i tot això, feina i temps, es retribuïa com allò que és: una prestació professional. Doncs això costa d'entendre i sempre hi ha qui s'estranya que els escriptors cobrin -poc, per cert- per sortir per la tele. Al mitjà televisiu, l'esquer de la notorietat serveix massa vegades per utilitzar els escriptors de franc.

Com saben bé els periodistes que fan periodisme cultural de debò, a peu d'obra, les empreses audiovisuals són al·lèrgiques a tot allò que fa olor de cultura. Durant un any vaig fer per al Canal Cultura de Vía Digital un programa de llibres que es deia *De buena tinta*. Vaig tenir una llibertat absoluta i m'ho vaig passar molt bé fent reportatges per diverses ciutats d'Espanya, triant els autors i ficant-ne uns quants de catalans com qui no vol la cosa. El programa estava elaborat a consciència i tenia nivell. Però no el veia ningú. Era una simple coartada d'una cadena de pagament per poder dir que, entremig del laberint de canals i programes, n'hi havia un de llibres. Mala consciència o quota mínima, digueu-ne com vulgueu.